

Nr 3 september 2014

AmnestyPress

**På flykt undan
terrorn i Irak**

**Dödsdömd för
hädelse i Pakistan**

**Lydia Cacho
– maffan kan
inte tysta henne**

**Somaliland:
– landet som inte finns**

Lugn vardag i Somaliland – landet som inte finns

Försäljning av khat är en vanlig syn i Hargeisa.

Samhället fungerar väl i Somaliland, som är en stabil del på det oroliga Afrikas horn. 23 år efter att självständighet utropades har dock inget land erkänt Somaliland.

Text och bild: Johan Augustin

Det byggs för fullt i Hargeisa, både kontorsbyggnader och privata hus. Längs en av de håliga och bara bitvis asfalterade vägarna som slingrar sig genom huvudstaden i Somaliland reser sig praktfulla murar, gjorda av röd- och ockrafärgad lokalproducerad sten. Urbaniseringen sker i snabb fart och en fjärdedel av landets fyra miljoner invånare kallar redan Hargeisa sitt hem. Det går så snabbt att de fyrhjulsdrivna jeeparna sitter fast i rusningstrafiken på vägar som inte är byggda för ett hårt trafiktryck.

Urbaniseringen medför att många nomader som tidigare flyttade omkring på landsbygden nu har sina tättliknande hus, som består av tunna plåtbitar och delar av presenning och plast, uppställda bredvid de nybyggda tegelhusen. Tusentals internflyktingar som har flytt oroligheterna i Somalia och politiska flyktingar från Etiopien har också tagit sin tillflykt till Hargeisa och det är framför allt etiopier man ser tiggande på gatorna.

Plastsopor täcker gator, buskar och träd. Invånarna kallar till och med skämtsamt det färgglada skräpet för "Hargesia flowers". Somaliländare sägs vara entreprenörer ut i fingerspetsarna och tack vare stabiliteten i landet är det många ur diasporan i väst som återvänder och vill hjälpa till att bygga upp lan-

– Den förstör den ekonomiska situationen för familjerna och tar värdefull tid när männen sitter och tuggar halva dagen. De blir likgiltiga och flyr verkligheten, säger Rhoda Elmi.

Hon menar att det förutom khat finns ännu en sak som förstör Somaliland: klanerna. I landet finns det en handfull stora klaner och hundratals underklaner. Problemet är när man blandar in klan-systemet i politiken, menar Rhoda Elmi:

– Då delas poster ut bara för att de tillhör samma klan. Det gynnar de närmaste vännerna som i många fall är okunniga personer när det handlar om politik.

Hon får medhåll av klanledaren Ahmed-Dahir Mussa. Han är ledare inom isaaq som är den största klanen i Somaliland.

– Det är ologiskt att använda klansystemet inom politik och vid val, eftersom man röstar på och fixar jobb till sina bästa vänner, medger Ahmed-Dahir Mussa.

Samtidigt vill han inte döma ut systemet helt:

– Nej, det är ett sätt att hantera utvecklingen och freden. Vi löser våra problem genom klansystemet.

Ahmed-Dahir Mussa förklarar att klanerna lever i samklang med varandra i Somaliland medan det i den självstyrande regionen Puntland och i Somalia "finns olika kastsystem inom klanerna som skapar osämja".

Nya vindar blåser nu genom Somaliland och Ahmed-Dahir Mussa tror att klansystemet kommer att dö ut av sig självt så småningom:

➤ det. En av dem är Ahmed Awale som efter att ha bott i Stockholm i 30 år nu har startat flera projekt i Somaliland. Med finansiellt stöd från Sida är han ansvarig för ett projekt som går ut på att återanvända plast och därigenom försöka hitta lösningen på ett sophanteringssystem som inte fungerar. Ahmed Awale pratar även med fabriker om hållbara lösningar och med skolungdomar om vikten av att återplantera skog.

– Det är genom freden som vi kan investera och utveckla vår ekonomi, förklarar Ahmed Awale. Utan en hållbar miljö kommer inte freden att hålla i längden.

Han sitter i Hargeisas ljumma kvällsljus med ett glas rykande kardedummate i handen under *Hargeisa Civil War Memorial* som utgör den MiG-jet som kraschade i närheten i färd med att bomba staden under inbördeskriget. Det lilla torget är fullt av män och fastän kvinnor i färgglada dirraacs (tunna sjalar) är en vanlig syn på Hargeisas gator så syns det inga kvinnor på torget. Några av männen bär på plastpåsar med långa kvistar och vissa är redan upptagna med att tugga på bladen. Den centralstimulerande drogen khat importerar från Etiopien och säljs helt öppet i grönmålade stånd. Trots att arbetsmarknaden växer så ligger arbetslösheten fortfarande på 60 procent vilket gör att många tillbringar sina dagar med att tugga khat. Somalilands representant Rhoda Elmi, som är i Hargeisa med en delegation från Sverige, berättar att drogen "lamslår landet".

Riksdagsledamoten Carina Hägg (S) på besök i Somaliland.

»Det är inte upp till Sverige att ta beslut om ett erkännande.«

Vardagslivet i huvudstaden Hargeisa är en blandning av nytt och gammalt.

– Med evolutionen försvinner det.

Trots att det har gått 23 år sedan Somaliland 1991 bröt sig loss från resten av Somalia och bildade en egen stat så har det internationella samfundet fortfarande inte erkänt landet. Detta trots att Somaliland, enligt många med insyn, har en fungerande regering, rättssystem och demokrati, vilket är en kontrast till andra länder på det oroliga Afrikas horn.

Carina Hägg (S), riksdagsledamot i utrikesutskottet, deltar i gruppresan till Somaliland. Hon tror att ett erkännande av landet "ytterligare skulle komplicera läget och skapa liknande kedjereaktioner i regionen" då fler regioner skulle vilja bryta sig loss.

– Det är inte upp till Sverige att ta beslut om ett erkännande, säger Carina Hägg och gör en jämförelse med Kosovo. Där skulle självständigheten lösa alla problem men det har den inte gjort.

Istället tror hon på att det internationella samförbundet "stödjer utvecklingen på plats", i en stat som trots att den inte är erkänd står starkt på egna ben och inte enbart förlitar sig på en internationellt erkänd självständighet. Carina Hägg kallar det ett "pragmatiskt förhållningssätt" och nämner de mobi-

»Fristående medier har frihet så länge de inte underminerar säkerheten.«

Klanledaren Ahmed-Dahir Mussa tycker inte att politiska blandas in i klansystemet.

la betaltjänsterna vilka används av majoriteten som exempel hur samhället utvecklas utan internationella finansierare som i stort sett saknas i Somaliland.

– Här finns ju inga riktiga banker utan ett informellt banksystem som folk lutar på, påpekar hon.

Somaliland påstår sig ha ett relativt fritt medioklimat utan censur. Det finns emellertid rapporter från både Amnesty International och Reportrar utan gränser som kritiserar inskränkningar i yttrandefriheten. Sommaren 2013 dömdes Hassan Hussein Abdullahi och Mohamed Ahmed Jama från den kritiska dagstidningen Hubaal till fängelse i två år, respektive ett år, för att ha "förolämpat utländska diplomater och presidenten Ahmed Mahamoud Silanyo". Flera andra journalister har gripits och i flera fall ställts inför rätta, oftast anklagade för förolämpning och för att ha spridit falsk information.

I Somalias huvudstad Mogadishu har regeringen diskuterat möjligheten att införa en ny medielag som i praktiken skulle betyda att somaliska journalister måste avslöja sina källor. Samtidigt är Somalia ett av de farligaste länderna för journalister där varje år journalister mördas. Någon medielag är däremot inte på gång i Somaliland. Det hävdar Khadar Hassan Ali som är chef för statliga nationella tv-kanalen SLNTV.

Han kritiserar systemet och menar att vem som helst kan kalla sig journalist i Somaliland. Utan någon journalistutbildning kan de skriva inlägg och artiklar i de privata tidningarna.

– De två reportrarna från Hubaal skrev falska saker om Somaliland och Somalia, säger Khadar Hassan Ali, märkbart irriterad över ämnet.

Enligt honom blev reportrarna benådade av president Silanyo innan straffet verkställdes.

Fri press är fortfarande ett känsligt ämne och en tolkningsfråga i Somaliland.

– Fristående medier har frihet så länge de inte underminerar säkerheten, avslutar Khadar Hassan Ali.

I december förra året stängde somaliländsk polis ner Hubaal efter att tidningen för tredje gången under samma år hamnat i konflikt med staten. I april 2014 var tidningen fortfarande stängd. Även tidningen Haatuf och Baligubadle Online Media har drabbats av gripanden och försök att stoppa utgivning. ■

Fakta/Somaliland

Historia: Det tidigare brittiska protektoratet blev självständigt 1960 och var då en egen stat under fem dagar innan området den 30 juni slogs samman med den tidigare italienska kolonin Somalia och tillsammans bildades Somalia. President Mohammad Siad Barre styrde sedan från 1969 till 1991. Missnöjet med Barre växte efter det misslyckade Ogadenkriget mot Etiopien 1977–78 där isaaqklanerna i Somaliland kände sig bortglömda.

Oppositionsrörelsen SNM, Somaliska nationella rörelsen, bildades av somalier i exil med mål att störta Barre. Regeringen svarade med att bomba Hargeisa och slå ner upproren i Somaliland i slutet av 1980-talet. 40 000 människor dödades och 400 000 flydde till Etiopien. SNM tog dock kontroll över allt större områden och Barre drevs på flykt i januari 1991. Striderna övergick till ett klankrig som ledde till att SNM och representanter från isaaqklanerna utropade Somaliland som självständig stat den 18 maj 1991.

Ekonomi: Förutom remitteringarna från diasporan som sägs utgöra halva BNP, bruttonationalprodukten, i Somaliland, så svarar exporten av boskap som får, getter och dromedarer för en av landets viktigaste inkomstkällor. Över hälften av befolkningen är beroende av boskapsuppfödningen och cirka 20 procent försörjer sig av jordbruk. Viktiga grödor är durra, majs, frukt och grönsaker. Landet producerar även olibanum som används till rökelse. Skatter- och tullavgifter från hamnen i landets tredje största staden Berbera i Adenviken ger viktiga inkomster. Landet har en egen valuta, somalilandshillingen, och medborgarna har somaliländska pass.

Säkerhetsläge: UD avråder sedan år 2006 från alla resor till Somalia, inklusive Somaliland och den självstyrande regionen Puntland.

I stora delar av Somalia råder det fortfarande krig mellan militanta islamistgrupper och regeringen men i Somaliland har det inte inträffat något terroristattentat sedan 2008. I Somaliland upprätthåller staten och lokala myndigheter grundläggande samhällsservice som skolor, vatten- och elförsörjning. Telekomföretagen är utbredda liksom täckningen. Somalia har haft svårt att få en fungerande regering och stat sedan 1991.